

ส่งเสริม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถ จัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์การชุมชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่การศึกษา

4. ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ สถาบันศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์การชุมชน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

6. ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา บุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

7. ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์การปกครองท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จ่ายการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ และได้ให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากโครงสร้างการบริหารงานจะเป็นแบบลักษณะการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง คือ กระทรวง ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป็นลำดับ โดยกระทรวงจะเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการติดตามตรวจสอบและประเมินผลเท่านั้น ส่วนการบริหารงานแต่ละระดับก็จะบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการเป็นหลัก โดยจะแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 4 องค์การ คือ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนา และวัฒนธรรม แต่ในส่วนของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการศึกษา

ภาคบังคับ 12 ปี ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็จะแบ่งเป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนต้องการ

การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล

การบริหารงานขององค์การที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพได้ดั่งนั้น จะต้องพยายามให้คนในองค์การได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวินิจฉัยและการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหารขององค์การนั้น ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักการพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ในสิ่งที่ต้องการแสดงความสามารถ ต้องการมีส่วนร่วมในองค์การและสังคม เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย การวินิจฉัยสั่งการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นขององค์การ การบริหารงานในลักษณะนี้ เรียกว่า การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคลหรือการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ

คำว่า คณะกรรมการ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 (2525 : 12) ได้ให้ความหมายของคณะกรรมการไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้รับเลือกและแต่งตั้งเข้าเป็นคณะร่วมกันทำงานบางอย่างหรือกระทำการซึ่งได้รับมอบหมาย ถ้ารวมกันเป็นองค์ประชุมเรียกว่า คณะกรรมการ ส่วน ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 331) กล่าวว่า คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มคนที่เข้ามารวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ภายในองค์การ กลุ่มของคณะกรรมการนี้อาจรวมกันขึ้นในลักษณะที่ไม่เป็นทางการก็ได้แต่ในทางปฏิบัติ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมักจะมีการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อรวมเอาบุคคลจากฝ่ายต่าง ๆ มาช่วยพิจารณา และแก้ไขปัญหาเฉพาะอย่างหรือปัญหา ทั่วไปภายในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2532 : 10) ที่ให้ความหมายของคณะกรรมการว่า หมายถึง กลุ่มของบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไป ได้รับการคัดเลือกอย่างดีก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ ให้มีขอบเขตของการเป็นกรรมการหรือ ช่วยกันจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่พวกเขาได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ อุทัย หิรัญโต (2532 : 129) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลคณะหนึ่งซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ให้มีหน้าที่พิจารณาค้นคว้าหาคำวินิจฉัยร่วมกัน หรือเสนอความเห็นเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในทางบริหารด้วย

จากที่กล่าวข้างต้นพอสรุป ได้ว่า คณะกรรมการ ก็คือกลุ่มของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้รับการเลือกและแต่งตั้งให้เข้ามาทำงานร่วมกัน ในขอบเขตหน้าที่ของคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตามที่ได้รับมอบหมาย

1. หลักการบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล

การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคลนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ให้ดี มิฉะนั้นแล้ว จะก่อให้เกิดความสับสนหรือเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้ ดังนั้นเพื่อให้คณะกรรมการ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารลักษณะดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2536 : 113) จึงได้เสนอหลักการ หรือแนวทางการบริหารโดยองค์คณะบุคคลไว้ดังนี้

1.1. การบริหารงานลักษณะนี้จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1.1 สำนักงาน ทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ และบริหาร โดยตรง

1.1.2 คณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนผู้ปฏิบัติทำ หน้าที่บริหารทางอ้อมโดยใช้ประชุม วินิจฉัย ตัดสินใจ หรือวางแนวทางการบริหาร เพื่อให้ สำนักงานนำไปดำเนินการ

1.2. ในการดำเนินการที่จะให้เกิดผลดี มีปัญหาน้อย จำเป็นต้องกำหนด บทบาท อำนาจและหน้าที่ในเชิงปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการให้ชัดเจน

1.3. สำนักงานและคณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามบทบาท อำนาจและ หน้าที่ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยคำนึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเป็นสำคัญ

1.4. การเสนอเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาเป็นหน้าที่ของ สำนักงานที่จะต้องเสนอข้อมูลและพร้อมที่จะชี้แจงเหตุผลให้ชัดเจน

1.5. การพิจารณา วินิจฉัย ตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายปฏิบัติของคณะ กรรมการนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงใจและ มติที่ประชุมควรมาจากการยอมรับกันด้วยเหตุผลมากกว่ามติจากการลงคะแนนเสียง

1.6. การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการ จะต้องมีการร่วมกัน และ ปฏิบัติตามกติกานั้นด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์และยุติธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าส่วนตน

การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคลนั้น ในส่วนที่เป็นการบริหารงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสำนักงาน สำหรับปฏิบัติงานประจำและบริการ โดยตรง และส่วนที่ 2 คือ คณะ กรรมการสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนั้นจะต้องกำหนดขอบเขตของบทบาทให้ชัดเจน ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการจะต้องยึดระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อ ป้องกันปัญหาอันเกิดจากการปฏิบัติงานและที่สำคัญที่สุด การปฏิบัติงานของคณะกรรมการนั้นจะ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรเป็นประการสำคัญ

2. ผลดีและผลเสียของการบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล

การบริหาร โดยองค์คณะบุคคลหรือการบริหาร โดยคณะกรรมการนั้นย่อมก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียในการบริหารงาน ซึ่งมีนักวิชาการ ได้นำเสนอไว้ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2516 : 75) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลโดยคณะกรรมการมีผลดีที่สามารถนำเอาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาร่วมเป็นคณะกรรมการ สามารถระดมพลังสมองและประโยชน์ในการบริหารงานได้มาก ข้อเสียก็มีอยู่ที่การบริหาร โดยคณะกรรมการมักล่าช้า และอาจมีความรับผิดชอบให้คณะกรรมการได้ง่าย

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 332-334) ได้ให้ทัศนะ ถึง การใช้คณะกรรมการไว้ดังนี้

เหตุผลของการใช้คณะกรรมการ

1. เพื่อที่จะให้มีการตัดสินใจที่ดีโดยอาศัยความคิดเห็นของกลุ่ม
2. เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือประสานงาน
3. ช่วยให้การปฏิบัติงานเข้ากันได้เป็นอย่างดี
4. เพื่อประโยชน์สำหรับฝึกฝนตัวบุคคล

ข้อเสีย และปัญหายุ่งยากของการใช้คณะกรรมการ

1. เป็นการสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่าย
2. อาจมีอันตรายเนื่องจากการตัดสินใจปัญหาที่เป็นไปในลักษณะที่พยายามจะ

ประนีประนอม

3. เป็นการยากที่จะกำหนดความรับผิดชอบได้
4. ก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่สามารถหาข้อยุติ
5. อาจถูกครอบงำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

กำธร กิตติภูมิชัย (2524 : 68-69) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลดีและผลเสียของการบริหารงานในรูปคณะกรรมการไว้ดังนี้

ผลดีของการบริหารในรูปคณะกรรมการ

1. เป็นเครื่องมือที่ดีในการบริหารงาน
2. เป็นเครื่องมือที่จะเป็นหลักประกันในความยุติธรรม
3. เป็นการร่วมมือกันวินิจฉัยตามความรอบรู้ซึ่งทำให้ได้ข้อสรุปตามจุดมุ่งหมาย

ยิ่งขึ้น มีประสิทธิภาพสูงเป็นแบบหลายหัวดีกว่าหัวเดียว

4. เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาให้อยู่ในหลักการและเหตุผล
5. เป็นการนำความรู้ความสามารถของคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์
6. ระบบของคณะกรรมการเป็นการป้องกันความลำเอียงความเข้าใจผิด

ผลเสียของการบริหารในรูปคณะกรรมการ

1. เป็นทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความล่าช้าในการบริหาร
2. การดำเนินงานแบบคณะกรรมการสิ้นเปลืองเงินและเวลามาก
3. ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ไม่มีความรับผิดชอบ เพราะต่างถือว่าเป็นเรื่องของคนทุกคนในคณะกรรมการที่จะต้องรับผิดชอบ
4. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการอาจจะมีลักษณะเป็นการซ้ำซ้อนหน้าที่กับองค์การซึ่งมีหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว ทำให้เห็นว่าองค์การนั้น ไม่สามารถจะดำเนินการใดให้ลุล่วงไปด้วยตนเองได้
5. เป็นมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งซึ่งเกิดจากการอภิปรายโต้เถียงกันในระหว่างคณะกรรมการนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 114) ได้กล่าวถึงเฉพาะผลดีของการบริหารงาน โดยองค์คณะบุคคลหรือคณะกรรมการไว้ดังนี้

1. เป็นการทำงานที่ระดมพลังความคิด สติปัญญา ของบุคคลต่าง ๆ ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ช่วยให้การบริหารเป็นไปด้วยความรอบคอบเพราะมีบุคคลหลายฝ่ายร่วมกันพิจารณา ซึ่งจะทำให้งานหรือผลที่ได้มีคุณภาพ
2. สร้างความสมดุล ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติ ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมีส่วนช่วยให้การบริหารมีการประสานงานได้ดีขึ้น
3. ช่วยให้การวินิจฉัยตัดสินใจและวางแนวทางในการบริหารเป็นไปด้วยเหตุผลและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
4. เป็นวิธีการทำงานที่ดีตามหลักการบริหารงานในระบบประชาธิปไตยเพราะทำให้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจอันก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด
5. ช่วยให้การบริหารงานสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นยิ่งขึ้น

การบริหารงาน โดยองค์คณะบุคคล หรือโดยคณะกรรมการถึงแม้จะมีทั้งผลดีและผลเสียก็ตามแต่ถ้าพิจารณาโดยละเอียดถี่ถ้วนแล้วการบริหารงาน โดยองค์คณะบุคคลย่อมก่อให้เกิดผลดี มากกว่าการบริหารงานโดยบุคคลเพียงคนเดียว เพราะการบริหารงาน โดยองค์คณะบุคคล หรือ คณะกรรมการมีส่วนช่วยในการวินิจฉัย ตัดสินใจและกำหนดนโยบายในส่วนที่มีความสำคัญ และต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นละเอียดถี่ถ้วน มีโอกาสผิดพลาดน้อย ซึ่งทำให้เกิดผลดีอย่างยิ่งต่อการบริหารงาน

คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา

1. ความเป็นมาของคณะกรรมการโรงเรียน

ประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาภาคบังคับในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เพราะมีพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2464 บังคับให้เด็กไทยทุกคนตั้งแต่อายุ 8 ปี ต้องเข้ารับการศึกษามีระบบเป็นครั้งแรก (กัญญา สาทร : 2523 : 18) และพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 (อ้างถึงใน ทวีป ศรีดำ : 2539 : 12) ได้กล่าวว่า ในพระราชบัญญัติประถมศึกษานับนี้ได้กำเนิดกรรมการศึกษาขึ้นในวงการศึกษาไทย นับเป็นก้าวแรกที่รัฐได้มอบภาระให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมดำเนินการทางการศึกษา ประชาบาล โดยมอบให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งกรรมการศึกษาขึ้นจากบุคคลที่เหมาะสม หน้าที่ของคณะกรรมการศึกษา ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 มีดังนี้คือ

1.1 ในส่วน โรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนตั้งให้เป็นผู้ดูแลงบประมาณบัญชีเงินโรงเรียนปีละครั้ง และตรวจสอบดูว่า โรงเรียน ได้จัดดีหรืออย่างไร

1.2 ในส่วนของโรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอตั้งให้เป็นผู้ช่วยนายอำเภอหรือแบ่งเบาระหน้าที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของนายอำเภอ เมื่อได้รับคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัด

ดังนั้นแม้ว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประถมศึกษาหลายครั้งแต่บทบัญญัติเกี่ยวกับกรรมการศึกษาก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม เพียงแต่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นเท่านั้น และเพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 : 45) จึงได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 8 ข้อ 2 โดยมีใจความตอนหนึ่งว่าให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพิทักษ์การศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการศึกษามาโดยตลอด จนกระทั่งปัจจุบันเปลี่ยนจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2525 มาเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้นนั่นเอง

2. ระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 55) ได้กล่าวถึง ระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา 2539 ไว้ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 3/2539 เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2539 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539”

ข้อ 2 ให้ยกเลิก “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2525”

ข้อ 3 ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ โรงเรียน

คณะกรรมการโรงเรียน หมายถึง คณะกรรมการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กรรมการ หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการ โรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ คณะกรรมการการศึกษาอำเภอ หมายถึงรวมถึง คณะกรรมการการประถมศึกษา กิ่งอำเภอด้วย

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึงรวมถึง หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอด้วย

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการโรงเรียนทุกโรงเรียน อย่างน้อยโรงเรียนละเก้าคน และไม่ เกิน สิบห้าคน ประกอบด้วยสามส่วน เท่ากัน ดังนี้

(1) ผู้บริหาร โรงเรียนและข้าราชการครูในโรงเรียน

(2) ผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่าของโรงเรียน

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำทางศาสนา บุคคลในองค์กรปกครองท้องถิ่น

และหรือข้าราชการอื่นที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ให้ผู้บริหารโรงเรียนประชุมข้าราชการครูในโรงเรียน กำหนดจำนวนและคัดเลือกกรรมการทั้งสามส่วน เสนอรายชื่อให้ประธานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

หากโรงเรียนใดมีจำนวนครูไม่ครบสัดส่วนที่กำหนด ให้เสนอกรรมการในส่วนอื่นเพิ่มจนครบจำนวนตามวรรคแรก

ให้คณะกรรมการโรงเรียน เลือกกรรมการคนหนึ่ง (2) หรือ (3) เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน และให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง

ข้อ 6 สำหรับสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ให้อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าการประถมศึกษาและคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ข้อ 7 คุณสมบัติทั่วไปของกรรมการ

- (1) เป็นผู้สนใจการพัฒนาการศึกษา
- (2) เป็นผู้มีความประพฤติดี
- (3) มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการ โรงเรียนมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี

ภายในหกสิบวันก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการตามข้อ 5 เพื่อให้คณะกรรมการโรงเรียนคณะใหม่รับมอบงานต่อจากวันครบวาระของคณะกรรมการโรงเรียนคณะเดิมได้

ข้อ 9 กรรมการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ออกตามวาระ และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกก็ได้
- (2) ย้ายไปดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนอื่น สำหรับกรรมการที่มาจากผู้บริหารโรงเรียน

และข้าราชการครูในโรงเรียน

- (3) ตาย
- (4) ลาออก
- (5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (7) ได้รับโทษจำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษ

(8) คณะกรรมการประถมศึกษาอำเภอจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามมีมติให้ออกตามข้อเสนองของคณะกรรมการ โรงเรียนนั้น ๆ ยกเว้นผู้บริหาร โรงเรียน

ข้อ 10 ในกรณีที่กรรมการตำแหน่งใดว่างลงและมีวาระการดำรงตำแหน่งมากกว่าเก้าสิบวัน ให้ดำเนินการตามข้อ 5 เพื่อให้ได้มาและแต่งตั้งกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ว่างลงแล้วแต่กรณี และให้ผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่คนแทน

ข้อ 11 คณะกรรมการโรงเรียนมีหน้าที่

- (1) กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน
- (2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
- (3) ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน, การแสวงหาและให้ความสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น, การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งในและนอกโรงเรียน
- (4) รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- (5) ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีการใช้บริการจากโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
- (6) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย

ข้อ 12 ให้มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนอย่างน้อยปีละสี่ครั้งแล้วรายงานให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทราบ

การดำเนินการประชุมคณะกรรมการ โรงเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการโรงเรียนนั้น ๆ กำหนด

ข้อ 13 ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนให้แล้วเสร็จ ภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศใช้ระเบียบนี้

คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2525 ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนตามระเบียบนี้

ข้อ 14 ให้เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ขอบข่ายงานตามภาระหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา

บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในส่วนที่ได้กำหนดไว้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียน พ.ศ.2539 นั้นสำคัญมาก คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้จำเป็นต้องรับรู้ขอบข่ายงานตามบทบาทของตนเองอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงาน ได้ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ต่อไป ซึ่งขอบข่ายบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 มี 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาของโรงเรียน

นโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนเป็นเสมือน “เข็มทิศ” ที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเริง ดังนั้นเพื่อให้แผนการพัฒนาโรงเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการโรงเรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเสนอปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ส่วนการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาระดับโรงเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 ค : 3-5) ได้กล่าวว่าควรมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน (แผนพัฒนาแม่บท) และแผนพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติของโรงเรียน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ธรรมนูญของโรงเรียน คือ สัญญาประถมหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด และใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด

1.1.1 ประโยชน์ของธรรมนูญโรงเรียน

1.1.1.1 โรงเรียนมีแผนพัฒนาแม่บทเป็นแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนและเป็นเข็มทิศสำหรับผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.1.1.2 สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เป็นการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วมกันต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

1.1.1.3 เป็นหลักประกันในการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.2 โครงสร้างของธรรมนูญโรงเรียน

1.1.2.1 ภาพรวมของโรงเรียน เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และทิศทางในอนาคต

1.1.2.2 เป้าหมายของโรงเรียน เป็นการกำหนดสิ่งที่โรงเรียนคาดหวัง และต้องการดำเนินการให้บรรลุผล เช่นเป้าหมายด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ด้านการ

บริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการกำกับตรวจสอบและ รายงานด้านบุคลากร เป็นต้น โดยเป้าหมายแต่ละด้านควรกำหนดแนวปฏิบัติ หรือยุทธศาสตร์ การ ดำเนินการรวมทั้งสภาพความสำเร็จไว้ด้วย

1.1.2.3 จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นการ นำเสนอ จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยใช้วิธีจัดลำดับความสำคัญ ทั้งนี้ คำนี้ถึงเป้าหมายของโรงเรียน ศักยภาพของโรงเรียน และความต้องการของชุมชน

1.1.2.4 ข้อกำหนดของบุคลากร เป็นการกำหนดภารกิจบทบาทหน้าที่ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ บุคลากรที่ไม่ใช่สายผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการ โรงเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทุกตำแหน่งหน้าที่ทั้ง ภายในและภายนอกโดยเน้นบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ปฏิบัติ ผู้สนับสนุน หรือการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.1.2.5 หลักปฏิบัติสำหรับนักเรียน เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ ของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย

1.1.2.6 การกำกับ ตรวจสอบ และรายงาน เป็นการนำเสนอ ระบบการ ติดตาม กำกับ การตรวจสอบ และการรายงาน เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบของโรงเรียนที่มี ผู้ปกครองนักเรียน และสังคมโดยรวม

1.1.2.7 แผนงบประมาณ เป็นการเสนอแผนรายรับ รายจ่ายในแต่ละปี ตามช่วงเวลาที่กำหนดในธรรมนูญโรงเรียน เพื่อพัฒนาโรงเรียนตามแผน

1.2 แผนพัฒนางานด้านต่าง ๆ เป็นแผนพัฒนางานด้านต่าง ๆ ในช่วง 3-5 ปี ตามที่ กำหนดในธรรมนูญโรงเรียน เป็นการขยายความจากธรรมนูญโรงเรียน เพื่อให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น สาระสำคัญในแผนพัฒนาแต่ละด้านอาจมีประเด็นต่อไปนี้

1.2.1 คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานพัฒนาด้านนั้น ๆ

1.2.2 บทบาทหน้าที่คณะกรรมการ

1.2.3 รายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาจากแผนด้านนั้น ๆ

1.2.4 แผนยุทธศาสตร์

1.2.5 แผนพัฒนาเป็นรายปี (ในช่วงเวลาที่กำหนดตามธรรมนูญโรงเรียน)

1.2.6 ปฏิทินดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

ในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาจะให้ความชัดเจนและสมบูรณ์จึงมี ความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานความร่วมมือ ร่วมใจกันหลายฝ่าย โดยเฉพาะทางโรงเรียนกับ

คณะกรรมการโรงเรียนจะต้องมีการประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดีดัง นั้นเพื่อให้เห็น บทบาท หน้าที่ของโรงเรียนกับบทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 42) จึงได้นำเสนอบทบาทของแต่ละ ฝ่ายไว้ดังนี้

1.3 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

1.3.1 เสนอคณะกรรมการ โรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของโรงเรียนตามช่วงเวลาที่ต้องทำแผนซึ่งประกอบด้วยครูในโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ ที่เหมาะสม

1.3.2 อำนวยความสะดวกให้คณะกรรมการจัดทำร่างนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน เช่น การจัดเตรียมข้อมูล เตรียมสถานที่ในการทำงาน ฯลฯ

1.3.3 นำเสนอร่างนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาต่อคณะกรรมการ โรงเรียน

1.3.4 นำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ

1.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน

1.4.1 ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนแต่ละประเภทที่ โรงเรียนต้องมี โดยเข้ารับการอบรมศึกษาจากเอกสารแหล่งความรู้ต่าง ๆ

1.4.2 แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนแม่บทและแผนพัฒนา โรงเรียน

1.4.3 เข้าไปมีส่วนร่วมในอนุกรรมการจัดทำนโยบายแผน

1.4.4 พิจารณากำหนดนโยบายและแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน

ในการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียนในแต่ละครั้ง คณะ กรรมการโรงเรียนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนหรือที่ เรียกว่าการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนแม่บทนั้นจะต้องมี ความเป็นไปได้และสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อจะได้ เป็นกรอบในการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ก่อนสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะนำนโยบายและแผนแม่บทหรือธรรมนูญโรงเรียน มาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของปีการศึกษาต่อไป สำหรับการ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนนั้น กรมวิชาการ (2539 110-115) ได้เสนอแนวปฏิบัติไว้ ดังนี้

2.1 การวางแผนปฏิบัติงาน การให้เห็นภาพตลอดงานจึงจำเป็นต้องจัดทำแผนงานในลักษณะที่มีองค์ประกอบโครงการที่มีแนวทางให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่ามีความสำคัญหรือความเป็นมาอย่างไร ต้องการทำอะไร อย่างไร และเมื่อไร ในการจัดทำแผนปฏิบัติงานอย่างมีระบบจะเริ่มด้วยการกำหนดนโยบาย วิเคราะห์องค์ประกอบของเป้าหมาย วางแนวทางปฏิบัติงานที่ทำให้บรรลุเป้าหมายเพื่อให้แผนปฏิบัติงานมีความชัดเจนที่จะนำไปสู่การจัดทำโครงการที่สนองแผนปฏิบัติงานเนื้อหาในแผนปฏิบัติงานอย่างน้อยควรประกอบด้วย

2.1.1 วัตถุประสงค์ของแผนงาน แสดงความต้องการของแผนปฏิบัติงานว่าต้องการทำอะไร

2.1.2 เป้าหมายของแผนงาน ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานแล้วนำมากำหนดเป็นเป้าหมายว่าต้องการให้เกิดผลอะไรบ้าง

2.1.3 องค์ประกอบของเป้าหมาย เป็นการวิเคราะห์เป้าหมายให้เห็นชัดเจนว่าองค์ประกอบอะไรบ้างในแต่ละเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ของการกำหนดแนวปฏิบัติงาน

2.1.4 การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติว่าทำอย่างไรบ้าง จึงเกิดผลตามองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ

2.1.5 กิจกรรมแสดงวิธีดำเนินงานในภาพรวมของแผนงาน

2.1.6 ระยะเวลา แสดงระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ตามแผนงานว่าในแต่ละกิจกรรมจะใช้เวลาานเท่าไร และเมื่อไร

2.1.7 งบประมาณ แสดงงบประมาณรวมของแผนปฏิบัติงานและแยกเป็นรายเป้าหมาย

2.2 การเขียนโครงการ โครงการที่กำหนดขึ้นมาเป็นโครงการที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โครงการนี้จึงเป็น โครงการที่สนองตามแนวปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดผลตามเป้าหมาย

หัวข้อที่เสนอในโครงการ อาจมีรายละเอียดมากขึ้นกับความต้องการของผู้เขียนโครงการ หรือตามรูปแบบที่เป็นมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละเรื่อง ในที่นี้จะขอเสนอแนวทางเฉพาะหัวข้อที่จำเป็นต้องมีเพื่อประโยชน์ของการปฏิบัติงานเป็นหลัก จึงมิได้เสนอรายละเอียดอื่น ๆ ที่อาจไม่จำเป็น เนื้อหาในโครงการมีดังนี้

2.2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ หัวข้อนี้แสดงปรัชญาเหตุผล ความสำคัญที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานในโครงการ เมื่อปฏิบัติแล้วได้ประโยชน์อะไรบ้าง มีแนวความคิดอย่างกว้างในการปฏิบัติอย่างไร เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

2.2.2 วัตถุประสงค์ของงาน หัวข้อนี้แสดงเนื้อหาที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการวางหรือจัดสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งอาจประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงาน เพราะการวางแผนในรายละเอียดต่าง ๆ ก็เพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น วัตถุประสงค์ต้องชัดเจน

2.2.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ หัวข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผลสำเร็จของการดำเนินงานจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง หรือผลดีแก่สิ่งใดบ้าง

2.2.4 วิธีดำเนินการ

2.2.4.1 เนื้อหาสาระของงาน/กิจกรรม เป็นการให้รายละเอียดของเนื้อหาว่ามีขอบเขตเกี่ยวกับอะไรบ้าง เป็นเรื่องอะไร มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์สอดคล้องกับสิ่งใดบ้าง ลักษณะงานเป็นอย่างไร

2.2.4.2 บุคลากรผู้รับผิดชอบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ใดบ้างที่ร่วมปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรและอย่างไรบ้าง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของบุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างไร

2.2.4.3 ระยะเวลา เป็นการแสดงแนวปฏิบัติงานว่าต้องทำอะไร เมื่อไหร่ เพื่อให้งานสำเร็จตามที่กำหนดตลอดจนเป็นผลดีต่อการจัดเวลาของผู้ปฏิบัติงานไม่ให้ซ้ำซ้อนกับงานอื่น ๆ อาจอยู่ในรูปแบบของ Gantt Chart หรือรูปแบบใดก็ตามที่แสดงให้เห็นเนื้อหาที่กำหนดเวลาที่ต้องทำ

2.2.4.4 ปัจจัยที่จำเป็น เป็นการวางแผนในการจัดปัจจัยที่ขาดไม่ได้ เพื่อจะได้เตรียมการไว้ก่อนถึงเวลาปฏิบัติจริง เช่น วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวก บุคลากรสนับสนุน และงบประมาณที่จำเป็น

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ก่อนจะนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปใช้ โรงเรียนจะต้องนำมาขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการ โรงเรียนก่อน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 43) จึงได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนไว้ดังนี้

2.3 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

2.3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และเสนอคณะกรรมการโรงเรียนเห็นชอบ

2.3.2 นำแผนแม่บทมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

2.3.3 เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการ โรงเรียน

2.3.4 ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2.3.5 ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2.3.6 สรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลตาม

ที่ระเบียบกำหนด

2.4 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน

2.4.1 ศึกษาแผนแม่บท แผนพัฒนา และข้อมูลของโรงเรียนอยู่เสมอ

2.4.2 พิจารณาเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการ

ประจำปีของโรงเรียน

2.4.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

2.4.4 ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน

2.4.5 รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ในการที่โรงเรียนจะนำนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนมาใช้ทำกรอบในการปฏิบัติงานประจำปีของงานบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนก่อน โรงเรียนจะนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปใช้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ โรงเรียนก่อน

3. ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน การแสวงหาและให้ความสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน

การดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหาเงินมาใช้เพื่อช่วยให้งานสำเร็จเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นคณะกรรมการ โรงเรียนควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียนโดยการให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางการใช้เงินให้บังเกิดผลคุ้มค่า และหากไม่เพียงพอก็มีส่วนร่วมในการแสวงหาเงินวัสดุ อุปกรณ์มาช่วยพัฒนากิจการของโรงเรียนด้วย และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ บทบาทในการเป็นผู้ร่วม แสวงหาผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรม หรือร่วมจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนด้วย ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนในด้านนี้สำนักงานประสานงาน โครงการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (2540 : 118) ได้เสนอไว้ ดังนี้

- 3.1 ด้านงบประมาณ ได้นำเสนอบทบาทไว้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้
 - 3.1.1 จัดหาทุนทรัพย์จากภายนอก เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
 - 3.1.2 จัดสรรการใช้งบประมาณปกติ
 - 3.1.3 จัดสรรการใช้งบประมาณพิเศษที่ได้รับจากภายนอก
 - 3.1.4 ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณปกติ
 - 3.1.5 ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณพิเศษที่ได้รับจากภายนอก
 - 3.1.6 อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการโรงเรียนพิจารณาเห็นสมควร

ในการปฏิบัติงานดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บทบาทของโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนจะต้องประสานความร่วมมือกันเป็นอย่างดี สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 45) จึงได้กำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายไว้ดังต่อไปนี้

3.2 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

- 3.2.1 เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ และแผนจัดซื้อ จัดจ้างของโรงเรียน
- 3.2.2 จัดทำของบประมาณ และรายละเอียดการจัดสรรงบประมาณ
- 3.2.3 จัดทำและเสนอแผนจัดซื้อจัดจ้าง
- 3.2.4 เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการ ติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้าง
- 3.2.5 รายงานผลการดำเนินงานตามแผนการจัดซื้อจัดจ้าง
- 3.2.6 เสนอปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนทรัพยากรบุคคล หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.2.7 ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพยากรบุคคล
- 3.2.8 จัดทำและเสนอโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียน เช่น โครงการจริยธรรม การกีฬา สหกรณ์ ประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นต้น ต่อคณะกรรมการโรงเรียน
- 3.2.9 ดำเนินงานตามโครงการ และรายงานต่อคณะกรรมการ โรงเรียน

3.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน

- 3.3.1 พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผน จัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้าง และติดตามผล การจัดซื้อจัดจ้าง
- 3.3.2 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนการจัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ ตลอดจนแผนจัดการจัดซื้อ จัดจ้าง

3.3.3 รับทราบผลการจัดซื้อ จัดจ้าง และให้ข้อเสนอแนะ

3.3.4 รับทราบและพิจารณาหาทางช่วยเหลือ สนับสนุนให้ได้มาซึ่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนทรัพยากรบุคคลตามที่โรงเรียนต้องการ

3.3.5 พิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะโครงการ

3.3.6 รับทราบผลการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาในข้างต้น คณะกรรมการโรงเรียนควรมีส่วนร่วมบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน โดยการให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางการใช้เงินให้บังเกิดผลคุ้มค่า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสวงหาเงินวัสดุ อุปกรณ์ มาช่วยพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนด้วย และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการ โดยจัดหาวิทยากร ภายในท้องถิ่น หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ทั้งในและนอกท้องถิ่น

4. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

คณะกรรมการ โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้น เพื่อรับทราบความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการ โรงเรียนทราบอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง ซึ่งสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 ข : 33-34) ได้กล่าวดังรายละเอียดในการเขียนรายงานไว้ดังนี้

จากการรวบรวมข้อมูลหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ ในการประเมินตนเอง คณะกรรมการ ฝ่ายประเมินผลของโรงเรียนทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ แล้วสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียน เมื่อ สิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และต่อหน่วยงานต้นสังกัด โดยเฉพาะสำนักงานการศึกษาอำเภอ อย่างไรก็ตาม การสรุปผลของโรงเรียนควร ใช้ข้อมูลจากการตรวจสอบภายนอกไปด้วย เพื่อให้ได้ภาพที่แท้จริงของโรงเรียน การจัดทำรายงานอาจแยกเป็น 2 ลักษณะ ฉบับที่รายงานต่อคณะกรรมการ โรงเรียน ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปควรเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่ศัพท์วิชาการมากนักและสรุปเฉพาะสาระสำคัญโดยย่อ ส่วนฉบับรายงานต่อต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเขียนในเชิงวิชาการ

4.1 โครงสร้างรายงาน การเขียนรายงานใช้โครงสร้างเหมือนการเขียนรายงานผลการประเมิน โครงการต่าง ๆ ทั่วไป ดังตัวอย่าง

4.1.1 บทที่ 1 บทนำ

4.1.1.1 ความเป็นมา (เหตุผลที่มาของรายงานฉบับนี้)

4.1.1.2 จุดประสงค์การเขียนรายงาน (เพื่อประเมินความสำเร็จและต้องพัฒนาต่อไป รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นให้กับชุมชนหรือผู้รับบริการ)

4.1.1.3 ประโยชน์ของรายงาน

4.1.1.4 สาระสำคัญของนโยบายแผนแม่บทหรือธรรมนูญโรงเรียน

4.1.2 บทที่ 2 การดำเนินการของโรงเรียน

4.1.2.1 กระบวนการจัดทำแผนทุกฉบับ (ตั้งแต่ธรรมนูญโรงเรียนถึงแผนปฏิบัติการประจำปี)

4.1.2.2 ยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ความสำเร็จแต่ละเป้าหมาย

4.1.2.3 วิธีประเมินตนเอง (รูปแบบการดำเนินการเครื่องมือ วิธีใช้ ฯลฯ)

4.1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.3 บทที่ 3 ผลการดำเนินงานตามแผนงานประจำปี

4.1.3.1 เสนอเป็นรายเป้าหมาย (ระดับความสำเร็จ การบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งแสดงข้อมูลและหลักฐานสนับสนุน)

4.1.3.2 สิ่งที่จะต้องปรับปรุง (แผนหรือแนวทางการปรับปรุงกำหนดระยะเวลาการปรับปรุง ความช่วยเหลือที่ต้องการและแหล่งที่จะให้การสนับสนุน ร่วมมือ)

4.1.4 บทที่ 4 สรุปภาพรวมผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา

นั้น

4.1.5 ภาคผนวก

4.1.5.1 รายละเอียดสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4.1.5.2 ภาพถ่าย วิดีทัศน์ หรือสิ่งอื่น ๆ แสดงกิจกรรมผลงานต่าง ๆ

4.1.5.3 คู่มือการปฏิบัติงาน

4.1.5.4 เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินผล

4.1.5.5 ความเห็นหรือรายงานจากคณะกรรมการตรวจสอบภายนอก

การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานมีความจำเป็นที่ทางโรงเรียน จะต้องจัดทำให้ทันตามกำหนด เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ โรงเรียน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 47) จึงได้เสนอแนะให้ โรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียนควรมีบทบาทที่สัมพันธ์กัน ในส่วนนี้ดังนี้

4.2 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการให้คณะกรรมการ โรงเรียนได้รับทราบ

4.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน

รับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการของโรงเรียน และให้ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า เมื่อทางโรงเรียนได้นำแผนปฏิบัติงานประจำปีไปปฏิบัติ ก็จะต้องทำการประเมินผลหรือประเมินความก้าวหน้าว่าได้ดำเนินการ ไปถึงขั้นไหนแล้ว ผลการปฏิบัติตามแผนเป็นอย่างไรและมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อที่จะรายงานให้ทางคณะกรรมการโรงเรียนทราบ โดยปกติจะให้รายงานคณะกรรมการ โรงเรียนภาคเรียนละครั้ง หรือ 2 ครั้งต่อปีการศึกษา เพื่อที่ทางคณะกรรมการ โรงเรียนจะได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนในโอกาสต่อไป

5. ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นภาครัฐ และเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนและให้มีการให้บริการจากโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

โรงเรียนจะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน โดยที่คณะกรรมการ โรงเรียนจะต้องมีการประสานงานกับองค์กรดังกล่าว

ดังที่ สมเดช สีแสง (2543 : 218) ได้กล่าวถึง หลักการประสานงานระหว่างหน่วยงานควรดำเนินการดังนี้

- 1) การประสานนโยบายของแต่ละหน่วยงาน
- 2) การประสานงาน โดยใช้คณะกรรมการกลาง
- 3) ใช้ระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- 4) การวางแผนร่วมกัน
- 5) จัดบุคลากรประสานระหว่างหน่วยงานให้เหมาะสม
- 6) ใช้หลักของมนุษยสัมพันธ์ในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
- 7) จัดให้มีการประชุมร่วมกัน
- 8) จัดบุคลากรพบปะสังสรรค์ร่วมกัน

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ข : 87) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนจะต้องให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน โรงเรียน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
- 2) ศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

- 3) ร่วมพิจารณาถึงศักยภาพของโรงเรียน และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนใน การควบคุม ดูแลและแก้ไขปัญหา ด้านการเรียนของนักเรียนตลอดจนช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน
 - 4) รับผิดชอบค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน และเครื่องแต่งกายตามระเบียบของ โรงเรียน
 - 5) ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ของโรงเรียนตาม แผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญ โรงเรียน
 - 6) อบรมสั่งสอนเด็กที่อยู่ในปกครองดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของไทย
 - 7) ร่วมชื่นชมผลงาน เผยแพร่ผลงานและประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- จากที่กล่าวมาคณะกรรมการ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น ซึ่งบทบาทหน้าที่ในส่วนนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (2540 ค : 48) ได้เสนอแนะหน้าที่ของโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนไว้ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน มีดังนี้

- 1) จัดทำแผนการจัดกิจกรรมหรือปฏิทินปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการชุมชน เสนอต่อคณะกรรมการ โรงเรียน
 - 2) เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3) ดำเนินงานตามแผนและรายงานผลการดำเนิน ให้คณะกรรมการ โรงเรียนได้ทราบ บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน มีหน้าที่ดังนี้
 - 1) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการแก่ชุมชนและการแต่งตั้ง อนุกรรมการประสานงาน พร้อมทั้งช่วยประสานงานกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและ เอกชน เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
 - 2) รับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะ
- จากที่กล่าวมาในข้างต้น คณะกรรมการ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น เพื่อโรงเรียนจะได้รับการ สนับสนุนจากชุมชนและองค์กรนั้น ไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียน
6. แต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตาม ที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย

นอกจากคณะกรรมการ โรงเรียนแล้วยังมีผู้นำชุมชนหรือประชาชนในชุมชนอีกไม่น้อยที่ยินดีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และอยากช่วยสร้างสรรค์โรงเรียนของเขาให้เป็นแหล่งความเจริญของท้องถิ่น แต่บุคคลดังกล่าวไม่ได้เข้ามาร่วมเป็นกรรมการ โรงเรียน เพราะระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาฉบับปัจจุบันกำหนดให้มีกรรมการ โรงเรียนจำนวนจำกัด ดังนั้นคณะกรรมการ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสรรหาบุคคลดังกล่าวมาแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อช่วยดำเนินงาน และภาระหน้าที่ให้ช่วยรับผิดชอบได้ตามศักยภาพของผู้นั้น สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 ค : 50) ได้เสนอ บทบาทหน้าที่ของ โรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียนไว้ดังนี้ คือ

6.1 บทบาทหน้าที่ของ โรงเรียน

6.1.1 สํารวจและจัดทําเนียบบุคคลที่มีความสามารถและบุคคลตัวอย่างด้านต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

6.1.2 เสนอรายชื่อบุคคลที่มีความสามารถ และบุคคลตัวอย่างด้านต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการ โรงเรียน เพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและ/หรือ คณะอนุกรรมการตามภารกิจที่ระเบียบกำหนด

6.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน

พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการตามภารกิจและขอบข่ายของคณะกรรมการตามความจำเป็นและเหมาะสม

ในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือคณะกรรมการ โรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะนั้นยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้จะมีแต่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนบ้างเล็กน้อย ความเห็นจะเสนอดังต่อไปนี้

โสภาส โอฟริก (2540 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 6 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ด้านให้คำปรึกษาและการมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านการติดตามผล ด้านการประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการ โรงเรียนของโรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราชการ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรอบทุกด้านและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กรรมการ โรงเรียน ไม่มีเวลาให้กับทางโรงเรียนขาดความรู้ในเรื่องนโยบายแผนแม่บท แผนพัฒนา และแผนงานของโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการ โรงเรียน การทำงานยังไม่มีระบบ โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ การทำงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน กรรมการ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงาน ของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้ระบุสูงสุดในแต่ละหน้าที่ทั้ง 4 ประการ มีดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดการรายได้บำรุงการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า กรรมการศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำน้อย
2. ขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการ จัดหารายได้บำรุงการศึกษาและขอแรงงานจากชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน
3. เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนบริการให้ยืมวัสดุ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่แก่ชุมชน หน่วยงาน และส่วนราชการ ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนและกรรมการศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ และโรงเรียนมีวัสดุครุภัณฑ์ในการให้บริการไม่เพียงพอ
4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดกิจกรรมหารายได้บำรุงการศึกษา ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า ขาดบุคลากรที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน

สุนทร ชอบทำดี (2534 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า

คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ข่าวสารในที่ชุมชน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน โดยร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่นให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน และแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ให้บริการชุมชนในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีบทบาทขอความร่วมมือให้โรงเรียนจัดกิจกรรม ประเพณีของท้องถิ่น ให้ครูนักเรียนร่วมพัฒนาชุมชน และสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน ในด้านการให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีบทบาทขอ ความร่วมมือประชาชนร่วม กิจกรรมวันสำคัญที่โรงเรียนช่วยพัฒนาโรงเรียนด้วย แรงงาน ช่างก่อสร้าง และ วิทยากรซึ่งยังมีน้อย และแสวงหาความช่วยเหลือนักเรียนจากชุมชนโดยจัดอาหารกลางวัน ทุนนักเรียน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นมีบทบาท แสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชน นำมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนในการแข่งขัน กีฬา งานวันเด็ก เข้าค่ายพักแรม จากกลุ่มบุคคล ศิษย์เก่าจัดตั้งกองทุน มูลนิธิ เพื่อพัฒนาโรงเรียน และให้ข้อมูลและการให้บริการของ โรงเรียนแก่หน่วยงานอื่น คือ วัด สถานีอนามัย สภาตำบล

ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษา กรรมการศึกษามี ปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหา ความช่วยเหลือ และความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน และไม่ทราบว่าทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ โรงเรียน ส่วนประชาชนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนและยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้

จุฬาร ดิสุคนธ์ (2536 บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการ ปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของ กรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาที่มีระบุนสูงสุดในแต่ละหน้าที่ทั้ง 4 ประการ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า กรรมการศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำน้อย และโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามคำปรึกษาแนะนำของกรรมการศึกษา ได้

2. ขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มาให้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย หาวิธีการให้ผู้ปกครองเอาใจใส่นักเรียนและดูแล แรงจูงใจประพฤตินักเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่า ประชาชนส่วนมากยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร

3. เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนเข้าร่วมงานประเพณีในชุมชนให้ชุมชนอาศัยสถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมชั่วโมง ธรรมรงค์การเลือกตั้ง การบริการข้อมูล ข่าวสาร ให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและเข้าร่วมพัฒนาหมู่บ้าน ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่า โรงเรียนขาดความพร้อมในการปฏิบัติ

4. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดกิจกรรมวันสำคัญและจัดงานหาเงินเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัญหาในการปฏิบัติพบว่า คณะทำงานมีเวลาปฏิบัติงานน้อยมาก

ทวีป ศรีคำ (2536 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทจริงและบทบาทคาดหวังของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียน : กรณีศึกษา อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทจริง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการปฏิบัติจริงตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ มาก ส่วนบทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการแสวงหาความช่วยเหลือ และความร่วมมือกับประชาชน หน่วยงานและส่วนราชการเพื่อพัฒนาโรงเรียน และบทบาทที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการให้คำแนะนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. บทบาทคาดหวังของคณะกรรมการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการให้คณะกรรมการศึกษามีบทบาทมากที่สุด คือ การประสานงานการพัฒนาโรงเรียน รองลงมา คือ บทบาทการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งเท่ากับบทบาทในการกำหนดมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน และมีความต้องการน้อยที่สุด คือ บทบาทการเบิก-จ่ายเงินนอกงบประมาณ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการคาดหวังบทบาทคณะกรรมการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน คือ ขนาดของโรงเรียน ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อการคาดหวังบทบาทคณะกรรมการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน คือ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จำนวนโรงเรียนที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และ ที่ตั้งของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สถาบันฟรีดอม เฮาส์ (Freedom House Institute, 1975 : Abstract) ได้ศึกษาจากกลุ่มคนผิวดำดั้งเดิมในชุมชนที่ตอบสนองต่อแผนการจัดการแบ่งแยกสีผิวที่ได้เสนอโดยหน่วยโรงเรียนวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ก็คือ เพื่อให้ความกระฉ่างแก่คณะกรรมการในการประเมินโครงการหรือปรับปรุงการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ความพยายามในการจัดการแบ่งแยกสีผิว (เชื้อชาติ) ของนักเรียนในโรงเรียนหลาย ๆ แห่งในบอสตัน เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนไม่เท่าเทียมกันในด้านสีผิว หรือสูตรหลายตัวในการแก้ไขอัตราส่วนที่แบ่งปันจากเชื้อชาติในการใช้อาคารเรียนยังไม่ชัดเจนเชื่อกันว่า หากมีการจัดการแบ่งแยกสีผิวในหมู่นักเรียนได้แม้เพียงแห่งเดียว ผลที่ตามมาในการเรียนการสอนก็จะมิมีบทบาทมากในการกำหนดทิศทาง คณะกรรมการได้บอกให้ยืนยันถึงความถูกต้องแม่นยำทางสถิติที่เกี่ยวกับแผนการความสามารถของกลุ่มโรงเรียนและวัตถุประสงค์ในการเลือกใช้วิธีการที่จำเป็นต่อแผนงาน และจำเป็นต้องมีวิธีการที่เตรียมไว้ป้องกันความบกพร่องหลาย ๆ อย่างที่อาจจะเกิดจากการจัดการแบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ วิธีดังกล่าว เช่น รับรอง หรือกำหนดสถานะของห้องเรียนพิเศษให้การยืนยัน (รับรอง) การให้พักการเรียนและการไล่ออกและอื่น ๆ เพื่อให้ คณะกรรมการได้ใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบงาน ผลของการศึกษาคือการปฏิเสธการอภิปรายของกลุ่มคนในเขตเมืองและสรุปว่าภาวะการแบ่งแยกเชื้อชาติของนักเรียนในบอสตันลดลง

เฮก (Haig, 1976 : Abstract) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนที่มีต่อการศึกษาในเขตเมืองและชนบทที่ร่วมมือกัน โดยความสมัครใจโดยศึกษาโรงเรียน Greater Boston Standard Metropolitan Statistical Area จำนวน 10 เขต ผลการศึกษาพบว่า มีเขตโรงเรียนจำนวน 5 เขต (จากเขตที่คัดเลือกเอาไว้) มีการสร้างแบบแผนการร่วมมือกันในระดับสูงสุด ส่วนเขตโรงเรียนอีก 5 เขตนั้นมีการสร้างแบบแผนการร่วมมือกันในระดับต่ำสุด ทัศนคติของผู้บริหารและสมาชิกคณะกรรมการ โรงเรียนจากเขตที่เลือกไว้ ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ด้านบวกระหว่างทัศนคติผู้บริหารและสมาชิกคณะกรรมการ โรงเรียนที่มีต่อการศึกษาในเขตเมืองที่มีการร่วมมือกัน โดยสมัครใจและการปฏิบัติการในการสร้างแบบแผนการร่วมมือกัน ในอดีตของเขตโรงเรียนต่าง ๆ ผลการค้นพบได้ระบุแบบต่าง ๆ ของเขต โรงเรียนในชานเมือง ซึ่งมีโอกาสก่อให้เกิดการจัดการที่ประสบความสำเร็จได้ในระดับสูงในการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันกับเขตโรงเรียนในเมืองที่ประสบปัญหาจากการ โดดเดี่ยวของนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย

กระทรวงศึกษาธิการของรัฐแมสซาชูเซต (Massachusetts State Department of Education, 1990 : Abstract) ได้ศึกษาบรรทัดฐานสำคัญซึ่งเขต โรงเรียนและกรรมการ โรงเรียนจะได้อใช้ในการประเมินผลว่า พวกเขาได้สนองต่อความต้องการของเด็ก ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และ

ทางสังคม ได้ดีอย่างไรพร้อมทั้งแนะนำกลวิธีที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมายต่าง ๆ และระบุโปรแกรมและการฝึกหัดต่าง ๆ ไว้ ส่วนต่าง ๆ จะเกี่ยวกับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เหตุผลว่าทำไมโรงเรียนต่าง ๆ จึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางอารมณ์ สังคม และทางร่างกายของเด็ก ๆ
2. โรงเรียนน่าจะสนับสนุนการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและทางอารมณ์ของเด็กได้อย่างไร
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
4. หลักสูตรรวมของโรงเรียน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างทีมงานนักเรียน
6. นโยบายและโครงสร้างของโรงเรียน
7. การฝึกหัดทีมงาน
8. การรวมกันของการให้บริการทางการศึกษาพิเศษ
9. การบริการที่ช่วยสนับสนุนนักเรียน รวมไปถึงให้คำปรึกษาของทางโรงเรียนและการบริการทางจิตวิทยาและการบริการทางสุขภาพของทางโรงเรียน
10. การร่วมมือประสานกันของโรงเรียนและบริการของชุมชน
11. ข้อกำหนดที่เขตโรงเรียนจะพัฒนาแบบแผนความเข้าใจที่มุ่งประเด็นไปที่ความเจริญเติบโตทางสังคม ร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาของเหล่านักเรียน

ผลการศึกษารูปได้คือ ด้วยโครงการของโรงเรียนในการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กเขตโรงเรียนสามารถประเมินผลความก้าวหน้าในการจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายนำไปสู่การเจริญเติบโตทางสังคมและอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภารัฐอลาสก้า (Alaska State Legislature, 1990 : Abstract) ได้จัดทำรายงานพอสรุปได้ว่า ชาวอลาสก้ามีความไม่พอใจในการจัดการบริหารโรงเรียนในเขตอลาสก้า เพราะเด็กนักเรียนหลาย ๆ คนมีการศึกษาต่ำและได้รับผลกระทบจากปัญหาทางสังคมหลาย ๆ ประการ คณะกรรมการวุฒิสภาร่วมในรัฐอลาสก้าที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการ โรงเรียน ได้ถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการ โรงเรียน คณะกรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการ ภายใต้หลักการ 3 ประการ คือ

1. ควรมีการลดบทบาทนโยบายการมอบอำนาจแก่รัฐ
2. รัฐจำเป็นต้องวางเป้าหมายและอธิบาย แผนการต่อโรงเรียนต่าง ๆ
3. รัฐต้องพัฒนาระบบองค์กรการบริหาร การจัดการงบประมาณ และการดูแลเอาใจใส่โรงเรียน

นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้ให้ข้อเสนอแนะหลาย ๆ ประการในรายงานประจำปี 1990 สถานิติบัญญัติของรัฐควรจะประกาศร่างบัญญัติในเรื่องเป้าหมายของการศึกษาของรัฐและจะต้องมีการบรรลุเป้าหมาย แม้ในระดับท้องถิ่นขั้นตอนของการประเมินผลการจัดการ โรงเรียนทั้งหมด ควรจะเริ่มขึ้นและขยายในวงกว้าง ควรมีการจัดการตั้งกองสนับสนุนเงินทุนเพื่อช่วยให้โรงเรียนได้ดำเนินแผนการขั้นต้นในการพัฒนาโรงเรียน ควรมีการบริหารหน่วยพิเศษเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางกายภาพทางสังคมที่ขัดแย้งกับการจัดการโรงเรียน ประการสุดท้าย รัฐควรขยาย เสริมกองทุนหลักในการเริ่ม โครงการและนอกจากนี้ควรมีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเองทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ทางโรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลายๆ ฝ่าย ทั้งในชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงคณะกรรมการโรงเรียนด้วย เพราะคณะกรรมการโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกับบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งสร้าง ประสิทธิภาพ คุณภาพให้กับเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น แต่ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามภารกิจที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 โดยคอยประสานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อนำแนวคิดจากหลายฝ่ายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป